Tento dokument slúži čisto na potrebu dokumentácie a inštitúcie nenesú nijakú zodpovednosť za jeho obsah

►**B**

SMERNICA RADY 93/119/ES

z 22. decembra 1993

o ochrane zvierat počas porážky alebo ich utratenia

(Ú. v. ES L 340, 31.12.1993, s. 21)

Zmenené a doplnené:

		Úradný vestník		
		Č.	Strana	Dátum
►**M1**	Nariadenie Rady (ES) č. 806/2003 zo 14. apríla 2003	L 122	1	16.5.2003
►**M2**	Nariadenie Rady (ES) č. 1/2005 z 22. decembra 2004	L 3	1	5.1.2005

▼B

SMERNICA RADY 93/119/ES

z 22. decembra 1993

o ochrane zvierat počas porážky alebo ich utratenia

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej článok 43,

so zreteľom na návrh Komisie ([1]),

so zreteľom na názor Európskeho parlamentu ([2]),

so zreteľom na názor Hospodárskeho a sociálneho výboru ([3]),

keďže:

Smernica Rady 74/577/EHS ([4]) stanovila pravidlá pre omračovanie zvierat pred utratením;

keďže rozhodnutím Rady 88/306/EHS ([5]) bol v mene spoločenstva schválený Európsky dohovor o ochrane zvierat určených na utratenie, berúc do úvahy, že rozsah dohovoru je širší ako súčasné pravidlá spoločenstva týkajúce sa tejto záležitosti;

keďže národné zákony týkajúce sa ochrany zvierat počas porážky alebo utracovaní majú dosah na podmienky konkurencie a v súlade s tým aj na fungovanie spoločného trhu poľnohospodárskych produktov;

keďže tu preto existuje potreba stanoviť spoločné minimálne normy pre ochranu zvierat počas porážky alebo utratením, aby sa zabezpečil racionálny rozvoj produkcie a uľahčilo doplnenie vnútorného trhu so zvieratami a produktmi živočíšneho pôvodu;

keďže počas porážky alebo utracovania by sa zvieratá mali ušetriť akejkoľvek bolesti alebo utrpeniu, ktorým sa možno vyhnúť;

keďže je nevyhnutné umožniť, aby sa vykonávali technické a vedecké experimenty a prihliadať na osobitné požiadavky vyplývajúce z určitých náboženských obradov;

keďže predpisy by tiež mali zabezpečovať dostatočnú ochranu počas porážania alebo utracovania zvierat, na ktoré sa nevzťahuje dohovor;

keďže v deklarácii o ochrane zvierat pripojenej k záverečnému aktu Zmluvy o Európskej únii konferencia apeluje na Európsky parlament, Radu a Komisiu, ako aj na členské štáty, aby pri koncipovaní a realizácii predpisov spoločenstva o spoločnej poľnohospodárskej politike brali ohľad na požiadavky starostlivosti o zvieratá;

keďže pri takejto činnosti konanie spoločenstva musí spĺňať požiadavky vyplývajúce zo zásady podriadenosti stanovenej v článku 3b zmluvy;

keďže smernica 74/577/EHS by mala byť zrušená,

SCHVÁLILA TÚTO SMERNICU:

([1]) Ú. v. ES C 314, 5.12.1991, s. 14.
([2]) Ú. v. ES C 241, 21.9.1992, s. 75.
([3]) Ú. v. ES C 106, 27.4.1992, s. 15.
([4]) Ú. v. ES L 316, 26.11.1974, s. 10.
([5]) Ú. v. ES L 137, 2.6.1988, s. 25.

▼B

KAPITOLA I

Všeobecné ustanovenia

Článok 1

1. Táto smernica platí pre presun, ustajnenie, znehybňovanie, omračovanie, jatočnú porážku a utrácanie zvierat šľachtených a chovaných na produkciu mäsa, kože, kožušín a iných produktov a pre postupy utrácania zvierat s cieľom boja proti chorobám.

2. Nebude platiť pre:

— technické alebo vedecké pokusy súvisiace s postupmi uvedenými v odseku 1, ktoré sa vykonávajú pod dohľadom príslušného úradu,

— zvieratá, ktoré sú utrácané pri kultúrnych alebo športových podujatiach,

— divú zver, ktorá je utrácaná v súlade s článkom 3 smernice 92/45/EHS.

Článok 2

Na účely tejto smernice budú platiť nasledovné definície:

1. *bitúnok*: akékoľvek priestory vrátane zariadení pre presun alebo ustajnenie zvierat, používané na utrácanie zvierat na komerčné účely, tak ako je uvedené v článku 5 (1);

2. *presun*: vykladanie zvierat alebo ich vyháňanie z vykladacích plošín, stajní alebo ohrád na bitúnkoch do priestorov alebo na miesto, kde majú byť porazené;

3. *ustajnenie*: držanie zvierat v maštaliach a stajniach, ohradách, na zastrešených plocháchalebo poliach, ktoré používajú bitúnky na to, aby poskytli zvieratám všetku potrebnú opateru (vodu, krmivo, odpočinok) pred ich porazením;

4. *znehybnenie*: použitie akéhokoľvek postupu určeného na to, aby obmedzil pohyby zvieraťa a tým umožnil účinné omráčenie alebo utratenia;

5. *omráčenie*: každý postup, ktorého použitie spôsobí okamžitú stratu vedomia zvieraťa trvajúcu až do jeho smrti;

6. *utratenie*: každý postup, ktorý spôsobí smrť zvieraťa;

7. *jatočná porážka*: spôsobenie smrti zvieraťa vykrvením;

8. *príslušný úrad*: ústredný úrad členského štátu oprávnený vykonávať veterinárne kontroly alebo akýkoľvek úrad, na ktorý ústredný úrad preniesol túto právomoc.

   V členských štátoch však bude mať na uplatnenie a kontrolu osobitných ustanovení, ktoré platia pre jatočnú porážku podľa určitých náboženských obradov, oprávnenie cirkevná inštitúcia, v mene ktorej sa porážka vykonáva. Čo sa týka uvedených ustanovení, za pôsobenie tejto inštitúcie bude zodpovedať úradný veterinárny lekár, tak ako je definované v článku 2 nariadenia 64/433/EHS.

Článok 3

Zvieratá budú počas presunu, ustajnenia, znehybnenia, omráčenia, jatočnej porážky alebo utratenia ušetrené akéhokoľvek vzrušenia, bolesti alebo utrpenia, ktorým sa možno vyhnúť.

▼B

KAPITOLA II

Požiadavky, ktoré sa týkajú bitúnkov

Článok 4

Konštrukcia, zariadenia a vybavenie bitúnkov a ich prevádzka budú také, aby ušetrili zvieratá akéhokoľvek vzrušenia, bolesti alebo utrpenia.

Článok 5

1. Nepárnokopytníky, prežúvavce, ošípané, králiky a hydina privezené na bitúnok na utratenie budú:

a) presunuté a podľa potreby ustajnené v súlade s ustanoveniami prílohy A;

b) znehybnené v súlade s ustanoveniami prílohy B;

c) pred utratením omráčené alebo okamžite usmrtené v súlade s ustanoveniami prílohy C;

d) vykrvené v súlade s ustanoveniami prílohy D.

2. V prípade zvierat, ktoré majú byť porazené osobitným spôsobom, tak ako to vyžadujú určité náboženské obrady, nebudú platiť požiadavky odstavca 1 c).

3. S patričným ohľadom na všeobecné pravidlá dohody, príslušné úrady môžu zariadeniam, ktoré spĺňajú podmienky pre výnimku v súlade s článkami 4 a 13 nariadenia 64/433/EHS, článkom 4 nariadenia 91/498/EHS a článkov 7 a 18 nariadenia 71/118/EHS udeliť výnimku z odseku 1 a) v súvislosti s dobytkom a z odseku 1 a) a spôsobov omračovania a utracovania uvedených v prílohe C v súvislosti s hydinou, králikmi, ošípanými, ovcami a kozami, za predpokladu, že sú splnené požiadavky stanovené v článku 3.

Článok 6

1. Nástroje, pomôcky na znehybnenie a iné vybavenie a pracovné prostriedky používané na omráčenie alebo usmrcovanie musia byť navrhnuté, konštruované, udržiavané a používané takým spôsobom, ktorý umožňuje dosiahnuť rýchle a účinné omráčenie alebo utratenie v súlade s ustanoveniami tohto nariadenia. Príslušný úrad skontroluje, či nástroje, pomôcky na znehybnenie a iné vybavenie používané na omračovanie alebo utratenie spĺňajú horeuvedené zásady a bude ich kontrolovať pravidelne, aby sa ubezpečil, že sú v dobrom stave a umožňujú, aby sa dosiahol uvedený cieľ.

2. Pre núdzové použitie musí byť na bitúnku vhodné náhradné vybavenie a nástroje. Tieto sa musia patrične udržiavať a pravidelne kontrolovať.

Článok 7

Pri presunoch, ustajňovaní, znehybňovaní, omračovaní, utracovaní alebo usmrcovaní zvierat nemôže byť zamestnaná žiadna osoba, pokiaľ nemá vedomosti a zručnosti potrebné na vykonávanie týchto úloh humánne a účinne, v súlade s požiadavkami tohto nariadenia.

Príslušný úrad zabezpečí, aby osoby zamestnané na bitúnkoch mali potrebné zručnosti, schopnosti a odborné znalosti.

Článok 8

Za vykonávanie inšpekcií a kontrol na bitúnkoch bude zodpovedný príslušný úrad, ktorý bude mať kedykoľvek voľný prístup do všetkých častí bitúnkov, aby zistil zhodu s týmto nariadením. Takéto inšpekcie

▼B

a kontroly sa však môžu vykonávať v tom istom čase, ako kontroly vykonávané na iné účely.

KAPITOLA III

Porážanie a utracovanie mimo bitúnkov

Článok 9

1. Ak sú zvieratá uvedené v článku 5 (1) porážané mimo bitúnkov, platí článok 5 (1) b), c) a d).

2. Členské štáty však môžu udeliť výnimku z odseku 1 v súvislosti s hydinou, králikmi, ošípanými, ovcami a kozami porazenými alebo utratenými mimo bitúnkov ich vlastníkom pre jeho osobnú spotrebu, za predpokladu, že sa splní článok 3 a že ošípané, ovce a kozy boli vopred omráčené.

Článok 10

1. Ak zvieratá uvedené v článku 5 (1) majú byť porazené alebo utratené preto, aby sa zabránilo šíreniu chorôb, uskutoční sa to v súlade s prílohou E.

2. Zvieratá, ktoré sa chovajú kvôli kožušine, sa porazia v súlade s prílohou F.

3. Nadbytočné jednodňové kurčatá, tak ako to definuje článok 2 (3) smernice 90/539/EHS a embryá v odpade z liahní, budú utratené čo najrýchlejšie v súlade s prílohou G.

Článok 11

Články 9 a 10 nebudú platiť v prípade zvierat, ktoré sa musia okamžite poraziť z naliehavých dôvodov.

Článok 12

Poranené alebo choré zvieratá sa musia poraziť alebo utratiť na mieste. Príslušný úrad však môže schváliť prepravu poranených alebo chorých zvierat s cieľom porážky alebo utratenia za predpokladu, že taká preprava nebude znamenať ďalšie utrpenie pre zvieratá.

KAPITOLA IV

Záverečné ustanovenia

Článok 13

1. Rada, konajúca na základe kvalifikovanej väčšiny, v prípade potreby schváli na návrh Komisie iné pravidlá ochrany zvierat v čase jatočnej porážky alebo utratenia, ako sú pravidlá v tejto smernici.

2. a) Rada, konajúca na návrh Komisie, bude novelizovať prílohy k tejto smernici v súlade s postupom stanoveným v odseku 1, predovšetkým preto, aby ich prispôsobila technickému a vedeckému pokroku;

   b) okrem toho, najneskôr do 31. decembra 1995, Komisia predloží Rade správu skoncipovanú na základe názoru Vedeckého veterinárneho výboru spolu s príslušnými návrhmi týkajúcimi sa hlavne použitia:

      — jatočných pištolí zasahujúcich mozog alebo plynov, iných ako sú plyny uvedené v prílohe C alebo ich kombinácií na omra-

▼B

čovanie a predovšetkým oxidu uhličitého na omračovanie hydiny,

— iných plynov, ako sú plyny uvedené v prílohe C alebo ich kombinácií na utracovanie,

— akéhokoľvek iného vedecky uznávaného postupu omračovania alebo utracovania.

Rada bude jednať o týchto návrhoch na základe kvalifikovanej väčšiny;

c) Komisia v súlade s postupom stanoveným v článku 16 prostredníctvom výnimky a) a najneskôr do 31. decembra 1995 predloží Stálemu veterinárnemu výboru správu vypracovanú na základe názoru Vedeckého veterinárneho výboru spolu s príslušnými návrhmi s cieľom stanovenia:

i) intenzity a dĺžky použitia elektrického prúdu potrebného na omráčenie rôznych druhov, ktorých sa to týka;

ii) koncentrácie plynov a dĺžky vystavenia ich pôsobeniu potrebnej na omráčenie rôznych druhov, ktorých sa to týka;

d) až do zavedenia odsekov b) a c) budú v tejto záležitosti platiť národné predpisy v zhode s všeobecnými ustanoveniami dohody.

Článok 14

1. Odborníci Komisie môžu vykonávať kontroly na mieste, nakoľko je potrebné zabezpečiť jednotné uplatnenie tejto smernice. Na účel toho môžu skontrolovať reprezentatívnu vzorku zariadení, aby sa presvedčili, že príslušný úrad preveruje, či uvedené zariadenia spĺňajú požiadavky tejto smernice.

Komisia bude informovať členské štáty o výsledku vykonaných kontrol.

2. Kontroly uvedené v odseku 1 budú vykonané v spolupráci s príslušným úradom.

3. Členský štát, na území ktorého sa kontrola vykonáva, poskytne odborníkom všetku potrebnú pomoc pri výkone ich povinností.

4. Podrobné pravidlá realizácie tohto článku budú stanovené v súlade s postupom stanoveným v článku 16.

Článok 15

V priebehu inšpekcie bitúnkov alebo zariadení v tretích krajinách, ktoré boli alebo majú byť schválené ako schopné exportovať do spoločenstva v súlade s predpismi spoločen- stva, odborníci Komisie zabezpečia, aby zvieratá uvedené v článku 5 boli utratené v podmienkach, ktoré poskytujú záruky humánneho zaobchádzania prinajmenšom rovnocenného podmienkam stanoveným v tomto nariadení.

Aby bolo možné dovážať mäso z tretej krajiny, zdravotné osvedčenie, ktoré také mäso sprevádza, musí byť doplnené atestom potvrdzujúcim, že uvedená požiadavka bola splnená.

▼M1

Článok 16

1. Komisii pomáha Stály výbor pre potravinový reťazec a zdravie zvierat zriadený podľa článku 58 nariadenia (ES) č. 178/2002 ([1]).

2. Ak sa odkazuje na tento článok, uplatňujú sa články 5 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES ([2]).

([1]) Ú. v. ES L 31, 1.2.2002, s. 1.
([2]) Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23.

▼M1

Obdobie ustanovené v článku 5 ods. 6 rozhodnutia 1999/468/ES sa stanoví na tri mesiace.

3. Výbor prijme svoj rokovací poriadok.

▼B

Článok 17

Smernica 74/577/EHS sa s účinnosťou od 1. januára 1995 zrušuje.

Článok 18

1. Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia vrátane sankcií, potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 1. januára 1995. Budú o tom bezodkladne informovať Komisiu.

Keď členské štáty prijmú tieto opatrenia, tieto budú obsahovať odkaz na túto smernicu alebo budú sprevádzané takýmto odkazom pri príležitosti ich úradného uverejnenia. Metodiku týchto odkazov ustanovia členské štáty.

2. Od dátumu stanoveného v odstavci 1 členské štáty však môžu, s náležitým zreteľom na všeobecné pravidlá dohody, zachovať alebo uplatňovať na svojom území prísnejšie opatrenia, ako sú opatrenia obsiahnuté v tomto nariadení. Budú informovať Komisiu o všetkých takýchto opatreniach.

3. Členské štáty oznámia Komisii texty základných ustanovení vnútroštátnych zákonov prijatých v oblasti, ktorú upravuje táto smernica.

Článok 19

Táto smernica je určená členským štátom.

▼B

PRÍLOHA A

POŽIADAVKY NA PRESUN A USTAJNENIE ZVIERAT NA BITÚNKOCH

I. **Všeobecné požiadavky**

1. Každý bitúnok, ktorý začína prevádzku po 30. júni 1994, musí mať vhodné vybavenie a technické prostriedky, ktoré sa dajú použiť na účely vykladania zvierat z dopravných prostriedkov a všetky jestvujúce bitúnky musia splniť tieto požiadavky do 1. januára 1996.

2. Zvieratá sa musia vyložiť čo najskôr po príchode. Ak je oneskorenie nevyhnutné, musia byť chránené pred extrémami počasia a musí sa im zabezpečiť adekvátne vetranie.

3. Zvieratá, ktoré by sa mohli vzájomne poraniť vzhľadom na ich druh, pohlavie, vek alebo pôvod, sa musia držať a ustajňovať oddelene.

4. Zvieratá musia byť chránené pred nepriaznivými poveternostnými podmienkami. Ak boli vystavené vysokým teplotám vo vlhkom počasí, musia sa ochladzovať pomocou vhodných prostriedkov.

5. Podmienky a zdravotný stav zvierat sa musia kontrolovať prinajmenšom každé ráno a večer.

6. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia stanoveným v kapitole VI prílohy I k nariadeniu 64/433/EHS, zvieratá, ktoré počas prepravy alebo pri príchode na bitúnok podstúpili bolesť alebo utrpenie a tie zvieratá, ktoré neboli odstavené, sa musia ihneď utratiť. Ak to nie je možné, treba ich oddeliť a utratiť čo najskôr, a to prinajmenšom do nasledujúcich dvoch hodín. Zvieratá, ktoré nie sú schopné chodiť, nesmú byť na miesto porážky vlečené, ale sa musia utratiť tam, kde ležia, alebo tam, kde sa to dá a ich preprava na miesto núdzového utratenia na vozíku alebo pohyblivej plošine nesmie byť spojená so zbytočným utrpením.

II. **Požiadavky týkajúce sa zvierat dodávaných iným spôsobom ako v kontajneroch**

1. Ak majú bitúnky zariadenie na vykladanie zvierat, také zariadenie musí mať nešmykľavú podlahu a ak je to potrebné, musí byť zabezpečené bočnou zábranou. Mostíky, rampy a lávky musia byť vybavené bočnicami, zábradlím alebo inými ochrannými prostriedkami zabraňujúcimi zvieratám, aby z nich spadli. Výstupné alebo vstupné rampy musia mať minimálny možný sklon.

2. Počas vykladania sa musí dávať pozor, aby sa zvieratá nevyľakali, nepodráždili, alebo aby sa s nimi zle nezaobchádzalo a zabezpečiť, aby sa neprevrátili. Zvieratá sa nesmú dvíhať za hlavu, rohy, uši, nohy, chvost alebo srsť takým spôsobom, ktorý by im spôsoboval zbytočnú bolesť alebo utrpenie. Ak je to nevyhnutné, treba ich viesť jednotlivo.

▼M2

3. Zvieratá sa musia presúvať opatrne. Chodby musia byť konštruované tak, aby sa riziko poranenia zvierat znížilo na minimum a upravené tak, aby sa využili ich stádové pudy. Nástroje určené na vodenie zvierat sa musia používať výlučne na tento účel a iba krátkodobo. Používaniu prístrojov, ktorými sa dávajú elektrické šoky, je potrebné sa do čo najväčšej miery vyhnúť. V každom prípade je možné tieto prístroje používať iba u dospelého hovädzieho dobytka a ošípaných, ktoré sa odmietajú pohnúť, a len ak majú zvieratá pred sebou dostatok priestoru, aby sa mohli pohnúť. Šoky nesmú trvať dlhšie ako jednu sekundu, musia byť vhodne umiestnené a musia sa aplikovať iba na svaly zadnej časti tela. Šoky sa nesmú používať opakovane, ak zviera nereaguje.

▼B

4. Zvieratá sa nesmú biť, ani vystavovať tlaku, najmä ich citlivé časti tela. Predovšetkým chvosty zvierat nesmú byť pomliaždené, skrútené alebo zlomené a ich oči tiež nesmú byť zasiahnuté. Nesmú sa používať kopance a údery.

5. Zvieratá sa nesmú priviesť na miesto porážky, pokiaľ nemôžu byť utratené ihneď. Ak nie sú utratené ihneď pri príchode, musia sa ustajniť v ohradách.

▼B

6. Bez toho, aby boli dotknuté výnimky udelené na základe článkov 4 a 13 nariadenia 64/433/EHS, bitúnky musia byť vybavené dostatočným počtom ohrád pre primerané ustajnenie zvierat, ktoré sú chránené pred účinkami nepriaznivého počasia.

7. Okrem splnenia požiadaviek, ktoré už boli stanovené v predpisoch spoločenstva, ustajnenie v ohradách musí mať:

   — dlážky, ktoré znížia riziko pokĺznutia na minimum a ktoré pri kontakte s nimi nespôsobia zvieratám poranenie,

   — primerané vetranie s prihliadnutím na tepelné a vlhkostné extrémy, ktoré možno očakávať. Ak sa vyžaduje vetranie mechanickými prostriedkami, musia sa zabezpečiť núdzové záložné zariadenia pre prípad poruchy,

   — umelé osvetlenie na dostatočnej úrovni, ktorá umožní kedykoľvek kontrolu všetkých zvierat, v prípade potreby musí byť k dispozícii adekvátne záložné osvetlenie,

   — ak je to potrebné, vybavenie na uväzovanie zvierat,

   — v prípade potreby dostatočné zásoby vhodnej podstielky pre všetky zvieratá ustajnené cez noc,

8. Ak majú bitúnky, okrem ohrád uvedených vyššie, aj poľné ohrady bez prirodzeného úkrytu alebo tieňa, musí byť zabezpečená primeraná ochrana pred nepriaznivým počasím. Poľné ohrady musia byť udržiavané v takom stave, ktorý zabezpečí, že zvieratá nebudú vystavené mechanickému, chemickému alebo inému ohrozeniu zdravia.

9. Zvieratá, ktoré neboli priamo po príchode odvedené na miesto porážky, musia mať po celý čas k dispozícii pitnú vodu z vhodných napájačiek. Zvieratá, ktoré neboli utratené do 12 hodín po príchode, musia byť nakŕmené a následne musia dostať malé množstvá potravy vo vhodných intervaloch.

10. Zvieratá, ktoré sa držia na bitúnku 12 a viac hodín, musia byť ustajnené v ohradách a v prípade potreby uviazané tak, aby si mohli bez ťažkostí ľahnúť. Ak zvieratá nie sú uviazané, musí sa im krmivo poskytnúť takým spôsobom, ktorý im umožní nerušené kŕmenie.

III. **Požiadavky pre zvieratá dodávané v kontajneroch**

1. S kontajnermi, v ktorých sa prepravujú zvieratá, sa musí zaobchádzať opatrne. Nesmú sa hádzať, púšťať alebo prevracať. Ak je to možné, musia sa nakladať a vykladať horizontálne a mechanicky.

2. Zvieratá, ktoré sa dodávajú v kontajneroch s perforovaným alebo pružným dnom, sa musia vykladať s osobitnou opatrnosťou, aby sa predišlo poraneniam. Ak je to potrebné, zvieratá sa musia vykladať z kontajnerov jednotlivo.

3. Zvieratá, ktoré boli prepravované v kontajneroch, sa musia poraziť čo najskôr, inak musia byť, ak je to potrebné, napojené a nakŕmené v súlade s bodom II.9.

▼B

PRÍLOHA B

ZNEHYBNENIE ZVIERAT PRED OMRÁČENÍM, PORAZENÍM ALEBO UTRATENÍM

1. Zvieratá musia byť znehybnené vhodným spôsobom tak, aby sme ich ušetrili akejkoľvek bolesti, utrpenia, rozrušenia, poranenia alebo pomliaždenín, ktorým sa dá vyhnúť.

   Avšak v prípade rituálneho utratenia hovädzieho dobytka je povinné znehybnenie s použitím mechanickej metódy s cieľom vyhnúť sa akejkoľvek bolesti, utrpeniu alebo rozrušeniu a akýmkoľvek poraneniam alebo pomliaždeninám zvierat.

2. Nohy zvierat nesmú byť spútané a zvieratá sa nesmú pred omráčením alebo utratením zavesiť. Hydina a králiky však môžu byť zavesené s cieľom porážky, za predpokladu, že boli prijaté vhodné opatrenia, ktoré zabezpečia, že vo chvíli omráčenia sú v dostatočne uvoľnenom stave, aby mohlo byť omráčenie vykonané účinne a rýchlym spôsobom.

   A navyše, držanie zvieraťa v znehybňovacom systéme sa za žiadnych okolností nesmie pokladať za zavesenie.

3. Zvieratá, ktoré sú omračované alebo utrácané mechanickými alebo elektrickými prostriedkami, ktoré sa prikladajú k hlave, musia byť uvedené do takej polohy, aby sa zariadenie dalo aplikovať a obsluhovať ľahko, presne a primerane dlho. Príslušný úrad však môže v prípade nepárnokopytníkov a dobytka schváliť použitie vhodných prostriedkov na obmedzenie pohybov hlavy.

4. Elektrické omračovacie zariadenie sa nesmie použiť ako prostriedok krotenia alebo znehybňovania, alebo poháňania zvierat.

▼B

PRÍLOHA C

OMRAČOVANIE ALEBO UTRÁCANIE ZVIERAT INÝCH AKO KOŽUŠINOVÝCH

I. SCHVÁLENÉ METÓDY

A. **Omračovanie**

1. Jatočná pištoľ (pištoľ s perforujúcou kovovou tyčinkou)
2. Omračovanie nárazom
3. Elektronarkóza
4. Vystavenie pôsobeniu oxidu uhličitého

B. **Utratenie**

1. Pištoľ alebo puška s nábojom
2. Usmrtenie elektrickým prúdom
3. Vystavenie pôsobeniu oxidu uhličitého

C. Príslušný úrad však môže pre určité živočíšne druhy schváliť dekapitáciu, dislokáciu krku a použitie vákuovej komory ako metódu utratenia za predpokladu, že sa dodrží článok 3 a že sa splnia špecifické požiadavky stanovené v bode III tejto prílohy.

II. ŠPECIFICKÉ POŽIADAVKY NA OMRAČOVANIE

Omračovanie zvierat sa nesmie vykonávať, pokiaľ nie je možné okamžite vykonať vykrvenie.

1. *Jatočná pištoľ*

a) Nástroj musí byť umiestnený tak, aby projektil zasiahol mozgovú kôru. Predovšetkým je zakázané zasahovať dobytok do temena.

Ovce a kozy sa môžu zasahovať do temena, ak prítomnosť rohov bráni použitiu zásahu do čela. V takých prípadoch zásah musí byť umiestnený bezprostredne za základňu rohov a cielený smerom do ústnej dutiny. Vykrvenie musí nastať do 15 sekúnd od výstrelu.

b) Pri používaní jatočnej pištole musí príslušný pracovník vždy skontrolovať, či sa tyčka po každom výstrele strela vracia do východzej polohy. Ak sa tak nestalo, nástroj sa nesmie použiť, kým nebude opravený.

c) Zvieratá sa nesmú umiestňovať do omračovacích boxov, pokiaľ operátor, ktorý ich má omračovať, nie je pripravený urobiť tak vo chvíli, keď je zviera umiestnené do boxu. Zvieratám sa nesmie znehybniť hlava, kým operátor nie je pripravený ich omráčiť.

2. *Omračovanie nárazom*

a) Je povolené výlučne s použitím mechanického prístroja, ktorým sa zasadzuje úder do lebky. Operátor sa musí presvedčiť, či sa prístroj aplikuje v správnej polohe a či sa použije správna sila náboja, v súlade s pokynmi výrobcu, aby spôsobila účinné omráčenie bez fraktúry lebky.

b) Avšak v prípade malých skupín králikov, u ktorých sa používa nemechanický úder do lebky, sa operácia musí uskutočniť tak, aby zviera bolo okamžite zbavené vedomia a zostalo tak až do svojej smrti. Musia sa pritom dodržať všeobecné ustanovenia článku 3.

3. *Elektronarkóza*

A. Elektródy

1. Elektródy musia byť umiestnené tak, aby zovreli mozog, čo umožní prienik prúdu mozgom. Musia sa tiež prijať príslušné

▼B

opatrenia na zabezpečenie dobrého elektrického kontaktu, predovšetkým sa musí odstrániť prebytočná vlna alebo navlhčiť koža.

2. Ak sa zvieratá omračujú jednotlivo, prístroj musí:

a) obsahovať zariadenie, ktoré meria impedanciu napätia a zabraňuje činnosti prístroja, keď nemôže ním prechádzať minimálne množstvo prúdu;

b) obsahovať zvukový alebo vizuálny indikátor, ktorý ukazuje dĺžku použitia u jedného zvieraťa, pričom je umiestnený tak, aby ho operátor jasne videl;

c) byť napojený na zariadenie, ktoré ukazuje napätie a intenzitu prúdu, pričom je umiestnené tak, aby ho operátor jasne videl.

B. Omračovanie vo vodnom kúpeli

1. Ak sa na omračovanie hydiny používa vodný kúpeľ, hladina vody musí byť nastaviteľná tak, aby bol zabezpečený dobrý kontakt s hlavou vtáka.

Intenzitu a dĺžku použitia prúdu v tomto prípade stanoví príslušný úrad tak, aby bolo zaručené, že zviera je ihneď upadne do bezvedomia a zostane v stave bezvedomia až do svojej smrti.

2. Ak sa hydina omračuje vo vodnom kúpeli po skupinách, musí sa udržiavať také napätie, ktoré vystačí na produkciu prúdu, ktorý má účinnú intenzitu na to, aby omráčil každý kus.

3. Musia sa prijať vhodné opatrenia, ktoré zabezpečia, aby prúd prechádzal správne, predovšetkým musia byť dobré elektrické kontakty a navlhčený kontakt medzi končatinami a závesnými hákmi.

4. Vodný kúpeľ pre hydinu musí mať primeranú veľkosť a hĺbku prispôsobenú pre typ porážanej hydiny a nesmie pri vstupe pretekať. Elektróda, ktorá je ponorená vo vode, musí zodpovedať dĺžke kúpeľa.

5. V prípade potreby musí byť k dispozícii pracovná sila.

4. *Vystavenie pôsobeniu oxidu uhličitého*

1. Koncentrácia oxidu uhličitého na omračovanie ošípaných musí byť minimálne 70 objemových percent.

2. Komora, v ktorej sú ošípané vystavované plynu a zariadenie, ktoré sa používa na prepravu ošípaných cez komoru, musia byť navrhnuté, skonštruované a udržiavané tak, aby sa predišlo poraneniu ošípaných a stlačeniu hrudníka a aby mohli zostať vo vzpriamenej polohe až kým nestratia vedomie. Prepravník a komora musia mať vhodné osvetlenie, ktoré umožní ošípaným vidieť ostatné zvieratá a ich okolie.

3. Komora musí byť vybavená zariadeniami na meranie koncentrácie plynu v momente najsilnejšieho pôsobenia a poplašným zariadením, ktoré ohlási jasne rozoznateľným vizuálnym a akustickým signálom, ak koncentrácia oxidu uhličitého klesne pod požadovanú úroveň.

4. Ošípané sa musia umiestniť do ohrád alebo kontajnerov, v ktorých sa môžu navzájom vidieť a prepraviť do plynovej komory do 30 sekúnd od ich vstupu do zariadenia. Musia sa čo najrýchlejšie prepraviť od vchodu do miesta maximálnej koncentrácie plynu a jeho pôsobeniu musia byť vystavené tak dlho, aby zostali v bezvedomí až do ich smrti.

III. ŠPECIFICKÉ POŽIADAVKY NA UTRATENIE ZVIERAT

1. *Pištoľ alebo puška s nábojmi*

Tieto postupy, ktoré sa môžu používať na utratenie rôznych druhov zvierat a predovšetkým veľkej chovnej zveri a jelenej zveri podliehajú schváleniu príslušným úradom, ktorý musí zabezpečiť hlavne to, aby ich používali pracovníci s patričnou kvalifikáciou a v zhode so všeobecnými ustanoveniami článku 3 tohto nariadenia.

▼B

2. *Dekapitácia a dislokácia krku*

Tieto postupy, ktoré sa výlučne používajú na utrácanie hydiny, podliehajú schváleniu príslušným úradom, ktorý musí zabezpečiť hlavne to, aby ich používali pracovníci s patričnou kvalifikáciou a v zhode so všeobecnými ustanoveniami článku 3 tohto nariadenia.

3. *Utratenie elektrickým prúdom a oxidom uhličitým*

Príslušný úrad môže schváliť utratenie rôznych druhov zvierat týmito postupmi za predpokladu, že okrem všeobecných ustanovení článku 3 sa dodržia osobitné ustanovenia stanovené v bode II (3) a (4) tejto prílohy. S týmto cieľom môže tiež stanoviť intenzitu a dobu použitia elektrického prúdu, ako aj koncentráciu a dobu trvania expozície oxidom uhličitým.

4. *Vákuová komora*

Táto metóda sa používa výlučne na utrácanie bez vykrvenia určitých druhov zvierat, ktoré sú určené na konzumáciu a patria k chovným druhom zveri (prepelice, jarabice, bažanty), podlieha schváleniu príslušným úradom, ktorý zabezpečí, okrem zhody s požiadavkami stanovenými v článku 3, aby:

— boli zvieratá umiestnené do vzduchotesnej komory, v ktorej sa vákuum rýchlo vytvorí pomocou výkonnej elektrickej pumpy,

— sa vákuum udržiavalo až do smrti zvierat,

— boli zvieratá v skupinách umiestnené do prepravných kontajnerov, ktoré možno vložiť do vákuovej komory navrhnutej na tento účel.

▼B

PRÍLOHA D

VYKRVOVANIE ZVIERAT

1. U zvierat, ktoré sú omráčené, musí vykrvovanie začať čo najskôr po omráčení a musí sa vykonať tak aby vykrvácanie bolo rýchle, silné a úplné. V každom prípade sa vykrvenie musí uskutočniť skôr, ako zviera nadobudne vedomie.

2. Všetky zvieratá, ktoré boli omráčené, musia byť vykrvené incíziou aspoň jednej z krčnicových tepien alebo ciev, ktoré z nich vychádzajú.

   Po incízii ciev sa na zvieratách nesmú vykonávať žiadne ďalšie úpravy, ani elektrická stimulácia skôr, ako skončí vykrvenie.

3. Ak je za omračovanie, zavesovanie, zdvíhanie a vykrvovanie zvierat určený pracovník, tento pracovník musí vykonať tieto operácie postupne najprv na jednom zvierati, a až potom na ďalšom.

4. Ak sa hydina vykrvuje na automatickom zariadení na podrezávanie krkov, musí byť k dispozícii aj pracovná sila, aby v prípade poruchy prístroja vykonala okamžité utratenie hydiny.

▼B

PRÍLOHA E

POSTUP UTRÁCANIA ZVIERAT NA ÚČELY BOJA PROTI CHOROBÁM

Schválené metódy

Každá metóda schválená na základe prílohy C, ktorá zaručí istú smrť.

Okrem toho môže príslušný úrad v súlade so všeobecnými ustanoveniami článku 3 tejto smernice povoliť použitie ďalších postupov utrácania vnímavých zvierat, pokiaľ sa uistí, že:

— v prípade použitia postupov, ktoré nespôsobia okamžitú smrť (napríklad jatočná pištoľ s hrotom) sa prijmú vhodné opatrenia, aby boli zvieratá utratené čo najskôr a v každom prípade ešte predtým ako nadobudnú vedomie,

— do konštatovania smrti zvierat sa na nich nevykonajú žiadne iné zásahy.

▼B

PRÍLOHA F

POSTUPY UTRÁCANIA KOŽUŠINOVÝCH ZVIERAT

I. **Schválené postupy**

1. Mechanické nástroje perforujúce mozog.

2. Aplikácia letálnej dávky prípravku s anestetickými účinkami.

3. Usmrtenie elektrickým prúdom so zástavou srdca.

4. Expozícia CO.

5. Expozícia chloroformu.

6. Expozícia CO_2.

Príslušný úrad rozhodne o najvhodnejšom spôsobe utrácania rôznych druhov zvierat, ktorých sa to týka a to pri rešpektovaní všeobecných ustanovení článku 3 tejto smernice.

II. **Špecifické požiadavky**

1. *Mechanické nástroje perforujúce mozog*

a) Nástroje musia byť umiestnené tak, aby projektil prenikol do mozgovej kôry.

b) Použitie tohto spôsobu je povolené len za predpokladu, že sa ihneď po nej vykoná vykrvenie.

2. *Aplikácia letálnej dávky prípravku s anestetickými účinkami*

Povolené sú len také anestetiká, ktorých dávka a spôsoby aplikácie vyvolávajú ihneď stav bezvedomia s následnou smrťou.

3. *Usmrtenie elektrickým prúdom so zástavou srdca*

Elektródy musia byť umiestnené tak, aby zovierali mozog a srdce, pričom minimálna intenzita prúdu musí vyvolať okamžite stav bezvedomia a zástavu srdcu. U líšok však, pri aplikácii elektród do ústnej dutiny a do konečníka, sa musí aplikovať prúd minimálne tri sekundy s priemernou intenzitou 0,3 ampérov.

4. *Expozícia CO*

a) Komory, v ktorých sú zvieratá vystavené plynu, musia byť koncipované, skonštruované a udržované tak, aby sa zabránilo zraneniu zvierat a zároveň aby bolo možné ich sledovanie.

b) Zvieratá nesmú byť zavedené do komôr skôr, než koncentrácia kysličníku uhoľnatého dodávaná zo 100 % zdroja CO, v nich dosiahne minimálne jedno objemové percento.

c) Plyn, produkovaný prístrojom špeciálne prispôsobeným na tento účel, môže byť použitý k utrácaniu lasíc a činčíl za predpokladu, že testy použitého plynu preukázali, že:

— bol vhodným spôsobom ochladený,

— bol dostatočným spôsobom filtrovaný,

— je zbavený všetkých dráždivých látok alebo plynov

— a že zvieratá sú vkladané do komôr, až keď koncentrácia kysličníka uhoľnatého v nich dosiahne minimálne jedno objemové percento.

d) Inhalovanie plynu musí najprv vyvolať hlboké celkové znecitlivenie, a potom spôsobiť istú smrť.

e) Zvieratá musia zostať v komorách až pokiaľ nie sú mŕtve.

▼B

5. *Expozícia chloroformom*

Expozícia chloroformom sa môže použiť na utrácanie činčíl za predpokladu, že:

a) komory, v ktorých sú zvieratá vystavené pôsobeniu plynu, sú koncipované, skonštruované a udržované tak, aby sa zabránilo zraneniu zvierat a aby bolo možné ich sledovať;

b) zvieratá sú vložené do komory, až keď obsahuje nasýtenú zmes chloroformu a vzduchu;

c) inhalovanie musí najprv vyvolať celkové hlboké znecitlivenie, a potom privodiť istú smrť;

d) zvieratá zostávajú v komorách, až pokiaľ nie sú mŕtve.

6. *Vystavenie CO_2*

Oxid uhličitý sa môže použiť na utrácanie lasíc a činčíl za predpokladu, že:

a) komory v ktorých sú zvieratá vystavené pôsobeniu plynu, sú koncipované, skonštruované a udržované tak, aby sa zabránilo zraneniu zvierat a bolo možné ich sledovanie;

b) zvieratá sú vložené do komôr až v okamihu, keď ich atmosféra dosiahne najsilnejšiu možnú koncentráciu CO_2, dodávanú zo 100 % zdroja oxidu uhličitého;

c) inhalovanie vyvolá najprv hlboké celkové znecitlivenie, a potom spôsobí istú smrť;

d) zvieratá zostávajú v komorách, až pokiaľ nie sú mŕtve.

▼B

PRÍLOHA G

UTRÁCANIE NADPOČETNÝCH KURČIAT A EMBRYÍ V ODPADE LIAHNÍ

I. **Schválené postupy utrácania kurčiat**

1. Použitie mechanického zariadenia, ktoré spôsobí rýchlu smrť.
2. Expozícia CO_2.
3. Príslušný úrad však môže povoliť aj iné vedecky uznávané postupy utrácania za predpokladu, že rešpektujú všeobecné ustanovenia článku 3.

II. **Špecifické požiadavky**

1. *Použitie mechanického zariadenia, ktoré spôsobí rýchlu smrť*

a) Zvieratá sa musia utratiť mechanickým zariadením s rýchlo rotujúcimi britvami alebo paličkami z polystyrénu;

b) Kapacita prístroja musí byť postačujúca na to, aby všetky zvieratá boli ihneď usmrtené, a to aj v prípade, keď sú ošetrované veľké počty zvierat.

2. *Expozícia oxidom uhličitým*

a) Zvieratá musia byť umiestnené do atmosféry obsahujúcej čo možno najsilnejšiu koncentráciu oxidu uhličitého dodávaného zo 100 % zdroja oxidu uhličitého.

b) Zvieratá musia zostať v tejto atmosfére, až pokiaľ nie sú mŕtve.

III. **Schválený postup pre utrácanie embryí**

1. Pre okamžité usmrtenie živých embryí musia byť všetky odpady z liahne ošetrené mechanickým zariadením uvedeným v bode II (1).
2. Príslušný úrad však môže schváliť použitie iných vedecky uznávaných postupov utrácania zvierat za predpokladu, že rešpektujú všeobecné ustanovenia článku 3.